

Vetoomus tietokonelainaamon puolesta luovutettiin RAY:lle 28.9.2010.

Vetoomuksen luovutti Näkövammaisten keskusliiton puheenjohtaja Esko Jantunen (oik) ja sen vastaanottivat RAY:n hallituksen puheenjohtaja Hannes Manninen ja toimitusjohtaja Sinikka Mönkäre. Vetoomukseen kertyi netistä ja listoilta yli 5000 nimeä.

Suomen Kuurosokeat ry:n hallituksen puheenjohtaja Seppo Jurvanen keskustelelee Hannes Mannisen kanssa. Tilaisuudessa olivat läsnä myös toiminnanjohtaja Kai Leinonen sekä NKL:n toimitusjohtaja Mauno Lehtinen ja tiedonsaantijohtaja Teuvo Heikkonen.

Suomen Kuurosokeat ry

Löytöretki Tiinan taide-
maailmaan

Apuvälineprojektin loppuse-
minaari Hyvä Ikä -messuilla

Sisältö

Juhlavuosi 2011. Ennakkotietoa tapahtumista.....	2
Pääkirjoitus: Kuurosokeuden tunnistaminen mahdollistaa oikeanlaiset palvelut.....	3
Löytöretki Tiinantaidemaailmaan...4	
Uudistunut tulkkauspalvelu kiinnostaa asiakkaita.....	7
Valta vaihtui Kelassa.....	9
Apuvälineprojektin päätösseminaari Tampereella.....	10
Linux-ovi on nyt saatavilla.....	12
Sonetti-toiminta uudistuu.....	14
Esitteet uudistuvat.....	15
Kuurosokeiden naapurina asuminen on uuden oppimista.....	16
Viisi kysymystä.....	17
DBNSK Onnelassa.....	18
Vetoomus tietokonelainaamon puolesta luovutettiin RAY:lle.....	20

Seuraava Tuntosarvi ilmestyy 19.11. Aineiston viimeinen jättöpäivä on 26.10.

Kannen kuvassa **Tiina Hämäläinen** kotitalonsa pihamaalla. Kuva: **Tuija Wetterstrand**.

Juhlavuosi 2011

Ennakkotietoa tapahtumista

- 1.1. Varainhankintakampanja käynnistyy.
- 24.1. Näyttelyn avajaiset (teema avoin) ja Usher-oppaan julkistamistilaisuus. Iiris-keskus, Helsinki.
- 17.4. Eduskuntavaalit.
- 14.-15.5. Kevätkokous. Majatalo Onnela, Tuusula.
- 1.-7.8. Euroopan kuurosokeiden kuntoutus- ja kulttuuriviikko. Majatalo Onnela, Tuusula.
- Elokuu (päivämäärät varmistamatta). Vaku-näyttely Turussa.
- Lokakuun loppu (päivämäärät varmistamatta). Koskettavin veistos ja kuurosokeiden omaa taidetta -näyttelyiden avajaiset kulttuurikeskus Stoassa Helsingin Itäkeskuksessa.
- 10.-12.11. Apuvälinemessut Tampereella.
- 25.11. Juhlaseminaari ja historiikin julkistaminen. Hotelli Rosendahl, Tampere.
- 26.-27.11. Syyskokous. Hotelli Rosendahl, Tampere.
- 16.12. Suomen Kuurosokeat ry:n perustamiskokouksesta 40 vuotta. Joulupuurokutsut kaikissa yksiköissä.

Kuurosokeuden tunnistaminen mahdollistaa oikeanlaiset palvelut

Suomalainen yhteiskunta on hyvin lääketieteellispainotteinen. Lääkärintodistuksen merkitys palvelujen ja tukitoimien myöntämisessä on suuri. Siksi on tärkeää, että lääkäri osaa kirjoittaa asiakkaalleen lääkärinlausunnon, joka hyvin kuvaa asiakkaan tilannetta. Lääketieteessä ei ole kuurosokeus-erityisalaa ja siksi kuurosokeusalan lääketieteellinen erityisasiantuntemus on puutteellista.

Kuurosokeus on kuulon ja näön toimintarajoitteiden yhdistelmä, jota ei täysin kuvaa pelkästään lääketieteellinen lausunto. Toisaalta tunnistaminen edellyttää vuoropuhelua korva- ja silmälääkärin välillä. Useimmiten silmälääkäri kirjoittaa lausunnon näkemisestä, korvalääkäri kuulosta. Mutta kuka kirjoittaisi lausunnon kuulon ja näön yhteisvaikutuksesta? Lievä kuulovamma yhdistettynä lievään näkövammaan ei ole koskaan lievä kuulonäkövamma.

Yhdistyksemme on ollut aloitteellinen kuurosokeusalan asiantuntijaryhmää perustettaessa. Ryhmään voivat ottaa yhteyttä sekä kuurosokeat asiakkaat ja heidän omaisensa että viranomaiset. Asiantuntijaryhmässä

käydään vuoropuhelua kuulon, näön ja perinnöllisyyden näkökulmista ja annetaan suosituksia asiakkaiden omille lääkäreille tai kuntoutustyöntekijöille, jotta nämä voivat paremmin huomioida kuulon ja näön yhteisvaikutuksen omia lausuntoja kirjoittaessaan. Tavoitteena on myös edistää kuurosokeuden tunnistamista ja kuurosokeiden tasa-arvoista kohtelua yhteiskunnassa ja varsinkin terveydenhuollossa. Laajemmin asiantuntijaryhmä voi ottaa kantaa myös kommunikaatioon liittyviin kysymyksiin. Koko yhteiskuntaan tehtävän vaikuttamistyön parantamiseksi ryhmässä on mukana myös edustus Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta.

Asiantuntijaryhmään kuuluvat perinnöllisyyslääkäri **Riitta Salonen-Kajander**, silmälääkäri **Eeva-Marja Sankila**, korvalääkäri **Antti Aarnisalo**, **Aulikki Rautavaara**, **Riitta Lahtinen**, **Airi Ahonen** ja ryhmän vetäjänä **Ritva Rouvinen**. Tarkempaa tietoa ryhmästä ja sen toiminnasta ja yhteystiedoista saat yhdistyksen nettisivuilta osoitteesta www.kuurosokeat.fi.

Yhteydenottoja odotellen!
Ritva Rouvinen, aluejohtaja ■

TUNTOSARVI 36. vuosikerta, ISSN 0358-2280, **Julkaisija:** Suomen Kuurosokeat ry. **Taitto:** Tuija Wetterstrand, **Päätoimittaja:** tiedottaja Tuija Wetterstrand, p. 040 7532026, s-posti: tiedotus@kuurosokeat.fi. **Toimitusneuvosto:** Anu Mikkola (puheenjohtaja), Carita Halme, Esko Jäntti, Kerstin Maksimainen, Ari Suutarla, Jaakko Evonen ja Tuija Wetterstrand (sihteeri). **Hinta:** Vuosikerta 25 euroa. Suomen Kuurosokeat ry:n jäsenille ja asiakkaille ilmainen. 12 numeroa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, äänitteellä, videona, ja/tai elektronisena versiona. Ruotsinkielinen Känfelspröten ilmestyy 4 kertaa vuodessa isokirjoituksella. **Tilaukset ja osoitteenmuutokset:** Suomen Kuurosokeat ry, PL 40, 00030 IIRIS, p. 040 778 0299, faksi 040 604 7477, s-posti: kuurosokeat@kuurosokeat.fi. Toimiston aukioloaika ma-pe klo 8.00-15.45. **Painopaikka:** Kopio Niini Finland Oy. Toimituksella on oikeus käyttää lehden juttuja yhdistyksen internet-sivuilla www.kuurosokeat.fi. Tuntosarvi on Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtiön liiton Kultti ry:n jäsenlehti.

Löytöretki Tiinan taidemaailmaan

Tiina Hämäläinen on luonteeltaan tarkkanäköinen elämän tarkkailija mikä heijastuu myös hänen tauluissaan.

Teksti ja kuvat: Tuija Wetterstrand

Tiina Hämäläisen huone jyvaskyläläisessä omakotitalossa on täynnä tauluja. Työpöydällä on maalipaletti ja seinustalla ikkunan vieressä olevaan maalaustelineeseen on kiinnitetty keskeneräinen maalaus. Valmiissa tauluissa on enimmäkseen geometrisiä muotoja, jotka on maalattu voimakkailla väreillä ja rytmitetty hyvin kauniisti.

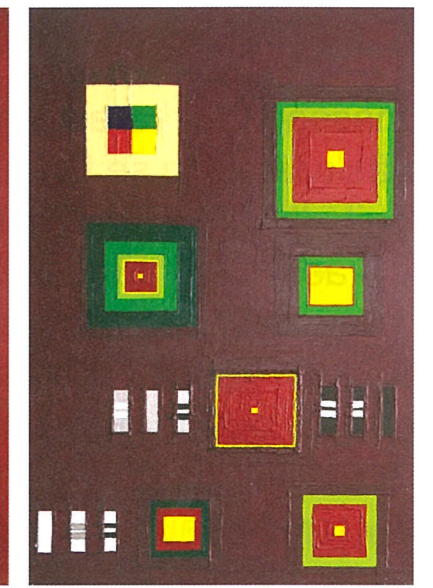
Tiina Hämäläinen käy välillä kurkkaamassa huoneen ovella, kun äiti **Maija Hämäläinen** esittelee mi-

nulle tyttärensä tauluja. Ihastuneet kommenttini saavat Tiinan ujosti painamaan päänsä käsien väliin ja poistumaan eteisen puolelle.

Maija Hämäläinen kertoo, että tytär sai neljä vuotta sitten veljeltään joululahjaksi vesivärit ja innostui heti maalaamaan. Pian ensimmäisten töiden valmistuttua Tiinalle hankittiin maalausteline ja kokeeksi akrylivärit. ”Niistä Tiina innostui niin, että tauluja alkoi syntyä urakkatahtia”, Maija Hämäläinen muistelee.

Tiina itse ei osaa kertoa miksi hän maalaa juuri niin kuin maalaa tai mitä hän tauluillaan haluaa sanoa. Maija Hämäläinen tietää, että Tiina on luonteeltaan hyvin pikkutarkka ja huolellinen, mikä heijastuu myös taulujen tarkoissa ja viivasuorissa muodoissa. ”Pensselitkin Tiina pesee hyvin huolellisesti käytön jälkeen ja kuivaa valkoiseen liinaan tarkistaakseen, ettei yhtään väriä ole jäänyt jäljelle.”

Vuosi sitten Tiinan veli ja tämän vaimo antoivat kuvantulkintaterapeutti **Maija Leena Matikaiselle** tutkittavaksi Tiinan maalaamia tauluja. Matikainen teki taulujen pe-

Vas. valmiita tauluja rivissä, kesk. ensimmäinen kukkataulu ja oik. neliöt, jotka ovat ehkä ikkunoita. Yksittäisten taulujen kuvat: Kalle Kiviniemi.

rusteella 32-sivuisen raportin löytöretkestä Tiinan taidemaailmaan. Tulkinta yllätti vanhemmat Maija ja **Seppo Hämäläisen** täysin. ”Miten joku ihminen voi Tiinaa tuntematta luonnehtia häntä niin osuvasti. Joka ainoa sana osui aivan nappiin”, vanhemmat hämmästelevät.

Matikaisen mukaan Tiina on tarkkanäköinen elämän tarkkailija. Vahvat värit kertovat määrätietoisesta, vahvasta luonteesta, tarkkuus kärsivällisyydestä ja keskittymiskyvystä. Taiteilijan elämä on järjestäytyntä ja selkeää, mutta rutiininomaista, ja hän saattaa kokea elämänsä rajoituneeksi. Kuvioden rytmitys ja harmonia antavat aiheen epäillä, että Tiinalla on piilevää matemaattista ja musiikillista osaamista.

Maija Leena Matikainen antoi myös suosituksia, millä tavoin Tiina voi kehittää lahjakkuuttaan. Jo nyt Tiinan taideilmaisuus on laajentunut. ”Ensimmäinen kukka-aiheinen työ

tuli valmiiksi juuri ennen Jyväskylässä syyskuussa pidettyä vammaisten kuvataidenäyttelyä”, Maija Hämäläinen paljastaa.

Tiinan tie taiteilijaksi

Tiina on kolmilapsisen perheen esikoinen. Äiti Maija ihmetteli lääkärille, että miksi vauva ei jokeltele. Lääkäri vastasi, että ensimmäisen lapsen kohdalla vanhemmat odottavat, että lapsen pitäisi heti osata tehdä kaikkea. Kun vanhempien epäilyt kasvoivat, he pyysivät päästä tarkempiin tutkimuksiin. Selvisi, että tyttö on kuuro ja vaikeasti näkövammainen. **Arvo Ylppö** varoitti laittamasta lasta mihinkään laitokseen ja suositteli erityiskoulua kotona käsin. Perhe asui silloin vielä Imatralla, jossa koulumahdollisuutta ei ollut. ”Nykyisin Invalidiliiton Lahden kuntoutuskeskuksen johtajana toimiva **Marjaana Suosalmi** antoi meille vaihtoehdot: Helsinki, Jyväskylä tai Mikkelä. Kävimme tutustu-

massa Haukkarannan kouluun Jyväskylässä ja se tuntui heti oikealta paikalta,” Maija Hämäläinen kertoo. Jyväskylään muuttoa edelsi Tiinalle tehty vaikea sydänleikkaus kuuden vuoden iässä. ”Suurin, mitä Suomessa siihen mennessä oli tehty.”

Sydänleikkauksen ja jälkiseurannan vuoksi Tiinan viittomakielen oppiminen hidastui. Haukkarannan koulun perua on kuitenkin laaja viittomakielen sanavarasto sekä luku- ja kirjoitustaito. Peruskoulun jälkeen Tiina meni ensin Vaajakoskelle päivätyökeskukseen töihin ja kokeili myös itsenäistä palveluasumista Antinkodissa. ”Kumpikaan kokeiluista ei onnistunut. Tiina vain alkoi itkeä joka sunnuntai kun olisi pitänyt lähteä takaisin Antinkotiin.”

Tiina muutti takaisin kotiin ja sai työpaikan Päiväharjun toimintakeskuksessa. ”Tiinan Päiväharjussa kutoamat matot olivat hyvin suosittuja, koska ne oli niin huolellisesti tehty ja värit kauniisti sommiteltu. Tiinan taiteellinen lahjakkuus tuli oikeastaan siinä jo esille, vaikka me emme sitä silloin vielä ymmärtäneet”, Maija ja Seppo Hämäläinen kertavat. Matonkutomiseen Tiina paneutui niin keskittyneesti, että hartioissa on vieläkin kovettumia jännityksestä. Niitä käy hieromassa tuttu fysioterapeutti kerran viikossa.

Vanhemmat ovat toimineet aktii-

visesti mukana Kuulonäkövammaisten lasten vanhempien yhdistyksessä ja sitä kautta tutustuneet Kuntoutumiskeskuksen **Leo Turuseen**. Kuntoutumiskeskuksen kursseilla Tiina on myös päässyt tutustumaan erilaisiin taidemuotoihin, kuten porsliinimaalaukseen.

Aikaa taiteelle

Neljä vuotta sitten Seppo Hämäläinen jäi eläkkeelle ja sen jälkeen Tiina lopetti työt Päiväharjussa. Tiinan päivät täyttyvät nyt maalaamisesta. Yhden taulun maalaamiseen menee 1-2 kuukautta. Töitä on mennyt hyvin kaupaksi, mutta maalit ja kankaat ovat kalliita. ”Apurahoja olemme hakeneet eri paikoista tarvikkeiden ostoa varten. Seuraavaksi haluaisimme painattaa postikortteja Tiinan töistä”, Maija Hämäläinen kertoo.

Nuorekas nainen täyttää jouluna 45 vuotta ja saattaa tehdä vielä hyvin pitkän uran taiteen parissa.

”Vammaisten kuvataidenäyttelyssä Tiina kiersi kaikki työt huolellisesti läpi ja haki selvästi vaikutteita. Sen jälkeen hän alkoi maalata vihreillä ja sinisillä väreillä, joita aikaisemmin oli käyttänyt vähemmän.”

Yritän lähtiessäni vielä kertoa Tiinalle, kuinka paljon pidän hänen töistään. Kiitokseksi saan Tiinalta läksiäishalauksen. ■

Uudistunut tulkkauspalvelu kiinnostaa asiakkaita

Kelasta puhumassa suunnittelijat Sanna Johansson (vas) ja Riikka Heikkinen.

Teksti ja kuvat: Erkki Ahonen

Tulkkauspalvelut siirtyivät Kelalle syyskuun alussa. Kela on syksyn mittaan yhteistyössä järjestöjen kanssa järjestänyt aiheeseen liittyviä tiedotustilaisuuksia eri puolilla Suomea. Oulun seudun tilaisuus järjestettiin 10.9. ja se veti kiinnostuneita paikalle sankoin joukoin. Aamupäivän tilaisuuteen oli saapunut noin 80 osallistujaa; palvelujen käyttäjiä, viranomaisia, asiantuntijoita ja kuulo-, kuulonäkövamma- ja puhevamma-alan edustajia.

Kelan suunnittelijat **Riikka Heikkinen** ja **Sanna Johansson** kertoivat syitä, miksi palvelu siirtyi Kelalle, kuinka Kela järjestää tulkkauspalvelua ja miten tulkkauspäätös hae-

taan. Lisäksi he antoivat tietoa tulkin tilaamisesta. ”Yksi Kelalle siirtymisen tavoitteista on lisätä tulkkauspalvelua tarvitsevien vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta asuinpaikasta riippumatta, luoda tulkkauspalvelupäätöksille yhdenmukaiset kriteerit ja kehittää tulkkauspalvelua”, totesi Heikkinen.

Päätökset oikeudesta tulkkauspalveluun tekee Kelan Vammaisten tulkkauspalvelukeskus (Vatu-keskus) Turussa. Kuntien tehtävänä oli ennen palvelun siirtoa lähettää tiedot tulkkauspalvelua käyttävistä asiakkaista Kelaan. Jos tulkkauspalvelupäätös on asiakkaalla ollut voimassa, hänen ei ole tarvinnut hakea päätöstä uudelleen.

Kuulo- tai puhevammaisella henkilöllä on oikeus käyttää tulkkauspalvelua vähintään 180 tuntia vuodessa. Kuulonäkövammaisella henkilöllä on vastaavasti käytössään vähintään 360 tuntia vuodessa. Lisätunteja myönnetään tarpeen mukaan hakemuksen perusteella. Palveluun on oikeus tällä hetkellä yli 4 000:lla puhe-, kuulo- tai kuulonäkövammaisella. Tulkkausta voi hakea myös opiskeluun tai ulkomaanmatkalle.

”Tulkkausta on haettava mahdollisimman hyvissä ajoin. Jos matka kestää yli kaksi viikkoa, silloin tarvitaan erityiset perustelut tulkin käytölle”, Riikka Heikkinen tarkensi.

Kysymyksiä tulkkauspalvelun käyttäjille

1. Millaisia ajatuksia sinulle jäi mieleen tilaisuudesta?
2. Oletko saanut helposti tarvittaessa tulkkia?

Kyllikki Airaksinen,
Oulu

1. Ehkä tästä hyvää tulee, kun alkuun päästään.

2. Aiemmin olen saanut helpolla tulkin, pyyntöni on vastattu nopeasti. Tästä

uudesta systeemistä en vielä tiedä. Tulkinkäytön koulutusta, tietoa tulkkipalvelusta ja tietoa kirjoitustulkkauksesta (tupu-projekti) tarvitaan yhä.

Elsi Kauppinen,
Raahen

1. Tämä oli minulle erittäin tärkeä tilaisuus. Hieman on avuton olo. Toivon, että tästä asiasta keskustellaan myöhemmin vielä laajemmin.

2. Olen saanut tulkin helposti. Olen myös varannut tulkin koko syksyksi tapahtumiin, joihin olen menossa.

Irja Anttila,
Oulu

1. Olen tyytyväinen, kun saan hyvää tietoa. Olen etukäteen lukenut näistä asioista ja nyt sain lisää tietoa

viittomakielellä. Haluaisin kuitenkin tietää tulkin nimen, kun olen menossa lääkäriin.

2. Helposti. Viikossa on hyvin järjestynyt.

Tiedotustilaisuuksia ollut pitkin syksyä

Kelan edustajia on syksyn mittaa vierailut useissa tulkkauspalvelua koskevissa tiedotustilaisuuksissa. Kelan sivuilla on ollut lista järjestöjen yhteisistä tilaisuuksista. Paikallisesti esimerkiksi kerhot ovat järjestäneet omille asiakasryhmilleen suunnattuja tilaisuuksia.

Järjestöjen yhteisiä tiedotustilaisuuksia on vielä jäljellä. Tilaisuuksiin on ennakoilmoittautuminen.

Kuopio 25.10., Helsinki 26.10. (ei tulkkausta!), Rovaniemi 1.11. ja Tampere 8.11. Tarkemmat ajat ja paikat sekä ilmoittautumisohjeet löytyvät Uutislehdestä nro 32 sekä Kelan internet-sivuilta www.kela.fi > Yhteistyökumppanit > Tulkkauspalvelut > Ilmoitustaulu > Kela vieraillee järjestöissä. ■

Valta vaihtui Kelassa

Kelan pääjohtaja Liisa Hyssälä

Lähde: Kelan tiedotteet 2010 ja Kelan pääjohtajan toimittajatapaaminen 1.10.

Kelan ensimmäinen naispääjohtaja **Liisa Hyssälä** aloitti virassaan 1. lokakuuta, kun Hyssälän edeltäjä **Jorma Huuhtanen** (s. 1945) jäi eläkkeelle. Huuhtanen ennätti toimia pääjohtajana tasan 10 vuotta. Huuhtasen kauden viimeisin suuri uudistus oli tulkkauspalveluiden siirto Kelalle 1.9. alkaen. Huuhtasen aikana Kelassa kehitettiin erityisesti sähköistä asiakaspalvelua.

Liisa Hyssälä kutsui ensimmäisenä työpäivänään toimittajia aamukahville ja kertoi Kelan uusista haasteista. Ensimmäinen uudistus Liisan Hyssälän pääjohtajakaudella tulee olemaan laki takuueläkkeistä. Laki astuu voimaan ensi vuoden maaliskuun alussa. Takuueläke korottaa Suomessa asuvalle maksettavan vähimmäiseläkkeen 685 euroon (vuoden 2010 tasossa) nykyisestä 584 eurosta kuukaudessa. Täyden kansaneläkkeen saajien eläke paranee 101 eurolla kuukaudessa ja puolisoitten tätäkin enemmän eli lähes 170 euroa kuukaudessa. Takuueläke parantaa merkittävästi etenkin pientä eläkettä saavien naisten asemaa.

Tulevaisuuden haasteita ovat mahdollisen kansallisen terveys- ja hoitoturvarahaston kehittäminen sekä erilaisten rekistereiden yhteensovittaminen ja sitä myötä tietojen seuranta valtakunnallisesti. Jo nyt kunnilta on siirtynyt Kelalle erilaisia tehtäviä ja tulevaisuudessa niitä on tulossa lisää. Mikä rooli kunnille jää tulevaisuudessa, jos Kelalle siirtyy yhä enemmän vastuuta koko sosiaali- ja terveysalan rahoituksesta? ■

Apuvälineprojektin päätösseminaari Tampereella

Teksti ja kuvat: Tuija Wetterstrand

Kuurosokeiden apuvälineet, saatavuus, käyttö ja kehittäminen -projekti eli Apuvälineprojekti sai RAY:ltä rahoituksen vuosille 2007 - 2009. Projektia jatkettiin tämän vuoden puolelle. Nyt projekti on loppuillaan. Viimeisenä tempauksena projektin vetäjä **Kristina Forsberg** esitteli projektin toimintaa syys-lokuun vaihteessa Tampereella järjestetyillä Hyvä Ikä -messuilla, yhdessä Toto-projektin kanssa. Messujen yhteydessä järjestettiin myös Apuvälineprojektin päätösseminaari.

Päätösseminaarissa oli mukavasti väkeä, noin 50 henkeä. Suurin osa Tampereelta ja lähiseuduilta, lisäksi Porista tuli viriketoiminnan ryhmä **Maija-Liisa Lahden** organisoimana.

Seminaarin avasi Kuntoutumis- ja asumispalvelujohtaja **Risto Hoikanen**. Puheenjohtaja **Seppo Jurvanen** toi mukaan apuvälineen käyttäjän näkökulman. Hän painotti, että kuurosokeiden apuvälineissä korostuu yksilöllisten tarpeiden huomioonottaminen niin apuvälineen valinnassa kuin sen saatta-

Seminaariyleisöä, edessä Aatos Ahonen, joka kuului projektin ohjausryhmään.

misessa toimintakuntoon. Seppo kertoi havainnollisesti ja huumorilla sävytettynä esimerkkejä omista apuvälineistään, niin perinteisestä valkoisesta kepeistä kuin uusinta uutta tekniikkaa edustavista kuulolaitteista sekä tietokoneiden ja matkapuhelimien apuvälineohjelmista. Seppo kantoi huolta jatkuvasta teknistymisestä ja sähköistymisestä. Vaikka huipputekniikka on parantanut kuurosokean mahdollisuuksia osallistua ja toimia itsenäisesti, se on myös erittäin haavoittuvaista.

Heli Viita pohti omassa puheenvuorossaan humanistisen ihmiskäsityksen ja tekniikan suhdetta. Koneet turvaavat kuurosokean omaehtoisesta viestinnän ja tiedonsaannin, mutta kone ei silti koskaan voi kokonaan korvata toista ihmistä.

Kristina Forsberg piti seminaarissa loppupuheenvuoron. Hän valotti ensin sitä, miten tavoitteet törmäävät todellisuuteen. Projektin alussa suunniteltiin, että internetiin rakennetaan esteetön tietopankki apuvälineistä. Sen suunnittelu, rakentaminen, testaus ja ylläpito osoittautuivat melko pian mahdottomaksi tehtäväksi. Kuurosokean tarvitsemista apuvälineistä korostuu se, että tarpeet ovat erilaiset samoin apuvälineet. Kaikki arkea helpottavat asiat eivät edes ole varsinaisia apuvälineitä. Apuvälineistä muodostuu helposti melkoinen palapeli, kun sovitetaan yhteen, mistä apuvälineen saa, miten sitä haetaan, miten eri apuvälineet sopivat yhteen ja kuinka käytön opetus järjestyy. Apuvälineestä ei ole hyötyä, jos käytön opetusta ei ole järjestetty kunnolla tai, jos varaosat ja huolto eivät ole kunnossa.

Palvelujen saumattomuus on tärkeää. Apuväline on hankittava silloin, kun on motivoitunut sen hankkimiseen ja käytön opetteluun. Kuntoutus- ja palvelusuunnitelmat kannattaa tehdä huolella ja perustella niissä apuvälineisiin liittyvät tarpeet. Aluesihteereitä kannattaa käyttää apuna suunnitelmien laatimisessa.

Uusia julkaisuja

Apuvälineprojektin lopputuotoksena Kristina Forsberg kokosi kaksi

apuvälineopasta: toinen on suunnattu kuurosokeiden parissa työskenteleville ja toinen kuurosokeille käyttäjille itselleen. Kuurosokeille tarkoitettu opas "Kuurosokeiden apuvälineet - mitä, mistä, miten. Opas apuvälineiden käyttäjille" on viikolla 40 postitettu kaikille Tuntosarvi-lehden tilaajille. Tavoitteena on saada molemmat oppaat myös luetukseen ja yhdistyksen www-sivuille vielä tämän syksyn aikana. Oppaiden muista mahdollisista versioista tiedotetaan myöhemmin.

Kuurosokeiden apuvälineet - mitä, mistä, miten.

Opas apuvälineiden käyttäjille. Suomen Kuurosokeat ry:n julkaisu C6/2010. Kirjoittaja: Kristina Forsberg. ISSN: 1456-8225. ISBN: 978-952-9713-45-5.

Opas apuvälineistä kuurosokeiden kanssa työskenteleville.

Suomen Kuurosokeat ry:n julkaisu B6/2010. Kirjoittaja: Kristina Forsberg. ISSN: 1456-8217. ISBN: 978-952-9713-46-2. ■

Linux-ovi on nyt saatavilla!

Teksti: Heikki Ekola

Jo kahdenkymmenen vuoden ajan on Näkövammaisten Keskusliiton Tiedonhallintapalvelut valmistanut paperille painetuista julkaisuista tietokoneella luettavia versioita näkövammaisille. Näitä julkaisuja luetaan erityisellä, tätä tarkoitusta varten valmistetulla luetusohjelmalla. Se on ollut alusta saakka saatavissa DOS-käyttöjärjestelmällä toimiville tietokoneille. Nykyisin julkaisujen lukeminen on mahdollista myös Windows-tietokoneilla sekä Symbian 60 -matkapuhelimilla.

DOS-Oven kaltaista, mutta nykyi-
kaista ympäristöä haluaville on nyt tarjolla Linux-Ovi.

Linux-Oven käyttö on ollut mahdollista jo parin vuoden ajan, mutta asentamisen vaikeus on rajoittanut huomattavasti sen saatavuutta. Suomen Kuurosokeat ry:n, Varsinais-Suomen tietotekniikka-projektin sekä Tiedonhallintapalveluiden IT-väki ovat yhdessä saaneet valmiiksi asenusohjelmiston,

joka helpottaa ja nopeuttaa Linux-Oven saamista merkittävästi. Kuurosokeiden IT-tuki alkaa asentaa Linux-Ovea kaikille sitä haluaville Tiedonhallintapalvelun asiakkaille tästä syksystä lukien. Kaikkien Linux-Ovea haluavien kannattaa olla heihin yhteydessä, sillä he kouluttavat sekä antavat tarvittaessa opastusta ohjelmiston käytössä.

Suunnittelun lähtökohtana DOS-Ovi

Linux-Oven suunnittelussa on otettu mallia DOS-Ovesta. Linux-Ovi ei ole kuitenkaan DOS-Oven kopia, vaikka se käytöltään tätä hyvin paljon muistuttaakin. DOS-Ovesta tuttu helppo käyttöliittymä on saatu myös Linux-Oveen. Jopa ohjelman kuvaruudut ovat lähes saman näköiset. Siksi DOS-Oven käyttäjien on mahdollisimman vaivatonta siirtyä käyttämään Linux-Ovea.

Linux-Ovi on toteutettu käyttöjärjestelmän merkkipohjaisella puolella. Se on saman kaltainen merkkipohjainen ympäristö kuin DOS. Tiedonhallintapalvelut on valmistanut Merlo-ruudunlukuohjelman

mahdollistamaan Linuxin käytön samaan tapaan kuin Synu-ruudunlukuohjelma mahdollistaa DOS:n käytön. Tästä syystä Linux-Oven käyttö ei edellytä Linuxin graafisen ympäristön opettelua. Silti käytävissä on huomattavasti DOS:ia laajempi käyttöympäristö.

DOS-Ovea monipuolisempi

Tiedonhallintapalveluiden valmistamien elektronisten julkaisujen lukeminen on Linux-Oven tärkein toiminto. Linux-Ovea voidaan käyttää, kuten muitakin Luetus-ohjelmia, kuvaruudun avulla, jolloin teksti on luettavissa myös pistekirjoitusnäytöltä. Ne, jotka voivat kuunnella puhesyntetisaattoria eli konepuhetta, voivat lukea julkaisut samaa tuttua Mikropuheen ääntä käyttäen kuin DOS:ssa.

DOS-Oven tavoin Linux-Ovessa on mahdollista tehdä muutakin kuin vain lukea Tiedonhallintapalveluiden valmistamaa materiaalia. Samalla tavalla voidaan lukea myös muita julkaisumuotoja, kuten Word- ja PDF-dokumentteja. Linux-Ovessa on suora pääsy sähköpostiohjelmaan, tekstinkäsittelyyn sekä erityiseen kuunteluohjelmaan, jonka avulla CD-levyjen kuunteleminen on mahdollista. Tarjolla on myös pienimuotoinen kalenterin tapainen kortisto omille tapahtumille sekä kortistoja yhteystietoja varten.

Linux-Oven mukana tulee myös melkoinen valikoima internetradio-asemia, joiden kuunteleminen on pelkän Enter-näppäimen painalluksen takana. Radioasemien joukossa on muun muassa Nettiradio Iiris, joka välittää tapahtumia Palvelu- ja toimintakeskus Iiriksestä.

Suurennosmahdollisuutta Linux-Ovessa ei ole. Merkkipohjaiselle Linuxille ei myöskään ole saatavilla ainakaan toistaiseksi minkäänlaisia kunnollista tekstin tunnistusta (OCR).

Varteenotettava vaihtoehto

Linux-Ovi on erittäin hyvä vaihtoehto kun harkitaan siirtymistä DOS-käyttöjärjestelmästä johonkin modernimpaan. Vaihtaminen on tärkeä näkökulma, sillä kehityksen jalkoihin jääneestä DOS-käyttöjärjestelmästä monet ovat joutuneet luopumaan jo aikoja sitten, tai ovat luopumassa heti, kun sopiva korvaaja löytyy. Tiedonhallintapalvelut on ylläpitänyt DOS-käyttöjärjestelmän käyttömahdollisuutta ja tulee ylläpitämään sitä ainakin toistaiseksi, vaikka DOS-Ovea käyttää enää alle 100 Tiedonhallintapalveluiden asiakasta, ja määrä laskee koko ajan.■

Sonetti-toiminta uudistuu

Teksti: Maarit Patrikainen

Sonetti-ohjaajat ovat Suomen Kuurosokeat ry:n kouluttamia kuulonäkövammaisia vertaisohjaajia. He opastavat kuurosokeita tietokoneen käytössä tehden kotikäyntejä eri puolilla Suomea. Sonetti-ohjaajia on alun perin ollut lähes kaksikymmentä, mutta vuosien kuluessa vain muutama heistä on jäänyt toimimaan aktiivisesti. Tämän vuoksi koko Sonetti-toiminta on päätetty uudistaa.

Tulevaisuudessa Raha-automaattiyhdistyksen avustusten tiukentuminen IT-toiminnalle asettaa myös vertaisohjaajat uuteen tilanteeseen. Ohjauksessa tarvittavia tietoja ja taitoja ei välttämättä ole enää mahdollista saada koulutuksen kautta vaan oma aktiivisuus tiedon etsimisessä ja sen omaksumisessa on ensiarvoinen ominaisuus. Laitteiden ja ohjelmien nopeatahtinen päivittäminen edellyttää myös jatkuvaa opiskelua ja uuden tiedon hankintaa.

Sonetti-ohjaajan tärkein taito on valmius ohjata eri tavoin kommu-

nikoivia ja tietokonetta käyttäviä asiakkaita ja heiltä odotetaan tietokoneen hallinnan ja tietojenkäsittelyn perustaitoja: yhden käyttöjärjestelmän hyvää osaamista, jonkun toimisto-ohjelman perusosaamista ja keskeisimpien näppäinkomentojen hallintaa. Jos Sonetti-ohjaajalla on henkilökohtainen apuvälineohjelma, sen hyvä hallinta on tärkeää. Mikäli apuvälineohjelmaa ei ole, Suomen Kuurosokeat ry:n IT-palvelut tarjoaa päivän mittaisen ilmaisen koulutuksen yhdestä apuvälineestä.

Asiakkaan kotiohjaus edellyttää monipuolisia valmiuksia kuurosokeiden kohtaamiseen. Tarvittaessa ohjauksessa käytetään tulkkia. Tuleva Sonettien pätevyyskoulutus sisältääkin paljon näihin osa-alueisiin liittyvää ohjeistusta. Lisäksi se sisältää ajankohtaista asiaa mm. tietoturvasta ja apuväline-tilanteesta. Sonettikoulutus ei enää sisällä käyttöjärjestelmän tai ohjelmien opetusta, vaan ne taidot tulee jokaisen hankkia omatoimisesti. Pätevyysviikon päätteeksi uudet Sonetti-ohjaajat osoittavat osaamisensa tentillä. Suoritettuaan

IT-toiminnalta on juuri ilmestynyt oma esite. Se noudattaa ulkoasultaan järjestön esitteiden yleislinjaa.

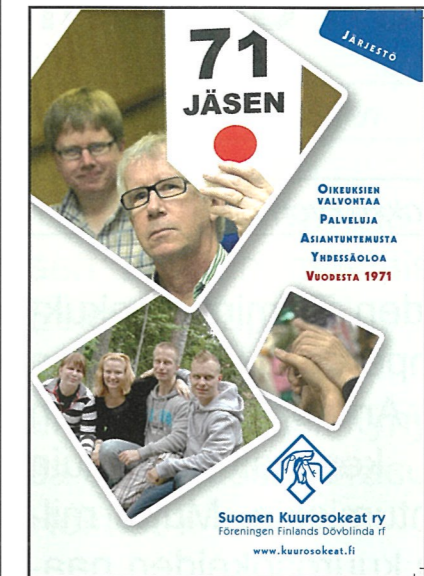
Uutta Sonetti-toimintaa esitellään marraskuun loppupuolella viikonlopputapaamisessa Hämeenlinnan Aulangolla. Suomen Kuurosokeat ry:n koko IT-henkilöstö kertoo tapaamisessa lisäksi yhdistyksen IT-palveluista. Osallistujat pääsevät viikonlopun aikana kokeilemaan myös erilaisia tietokoneen apuvälineohjelmia. ■

sen hyväksytty, uudet ohjaajat saavat lisenssin toimia Sonetteina seuraavat kaksi vuotta.

Suomen Kuurosokeat ry maksaa Soneteille korvauksen heidän työstään. Neuvontaa ja ohjausta saaville asiak-

kalle palvelut ovat maksuttomia. Sonetti-työtä tehdään yhteistyössä yhdistyksen IT-henkilöstön kanssa ja sen seurannasta vastaa vuoden 2011 alusta IT-kouluttaja **Maarit Patrikainen**. Ohjauspyynnöt kulkevat hänen kauttaan. Sonetti-ohjaus voi olla esimerkiksi asiakkaan omaehtoisen harjoittelun tukemista yksilöllisen kuntoutusjakson jälkeen.

Esitteet uudistuvat

Suomen Kuurosokeat ry:n esitteet uudistuvat. Ensimmäiseksi on painosta tullut ulos järjestön yleisesite. Myös IT-

toiminta on äskettäin teettänyt esitteen, joka noudattaa järjestön esitteiden yleisilmettä. Syksyllä ilmestyvät vielä kuntoutumis- ja asumispalveluiden esite sekä kommunikaatioesite. Vuodenvaihteen jälkeen on luvassa aluesihteeriesite ja opastamisesite. Lisäksi aikaisemmin tänä vuonna ilmestyneestä kuurosokea asiakkaana -esitteestä on Toto-projekti ottanut lisäpainoksen. Kaikkia esitteitä voi tiedustella tiedotuksesta, IT-esitettä myös IT-toiminnan ja asiakasesitettä Toto-projektin kautta.

Kaikki vanhat esitteet poistuvat käytöstä viimeistään tämän vuoden loppuun mennessä. Esitteet voi viedä paperinkeräykseen. Juhlavuonna 2011 ei vanhoja esitteitä enää saa jakaa. ■

Kuurosokeiden naapurina asuminen on uuden oppimista

Teksti ja kuvat: Jaakko Evonen

Kuurosokeiden Toimintakeskuksessa Tampereella asuu paljon kuurosokeita. Arkeen kuuluu niin yhdessäoloa, keskusteluja kuin erilaisia tapahtumiakin. Mutta millaista on asua kuurosokeiden naapurissa? Tuntevatko naapurit kuurosokeita?

Pirkanmaan Liiton ja Euroopan aluekehitysrahaston rahoittaman Kohti sujuvaa vuorovaikutusta –pienhankkeen yksi osatavoitteista oli naapurisuhteiden vilkastuttaminen. Hankkeessa työskennellyt **Marianne Mielityinen** ohjasi Validian päivätoiminnan ryhmää Toimintakeskuksen naapurissa ja tarjosi sitä kautta lähiseudun asukkaille mahdollisuutta tutustua kuurosokeuteen, kommunikaatioon ja kulttuuriin. Ryhmän tarkoituksena on helpottaa kuurosokeiden kohtaamista arkielämän tilanteissa.

Vierailin viime elokuussa Marianne Mielityisen vetämässä päivätoimintaryhmässä ja kyselin Validia-talon

Sormiaakkosharjoituksia.

asukkailta kuurosokeisiin ja naapuruuteen liittyviä kokemuksia.

Asukkaiden kokemukset olivat vaihtelevia. Hervannan Validia-talossa 10 vuotta asunut **Anne Salimäki** ei muista, milloin hän tapasi kuurosokeita ensimmäisen kerran. Hän kertoi osallistuvansa nyt viidettä kertaa pienryhmään, jossa Marianne Mielityinen opettaa viittomakieltä. Salimäki lisäsi myös, että kuurosokeiden kulttuuri on hänelle hieman tuntematon. Hänestä oli kuitenkin hieno asia, että naapuritalojen yhteisissä tapahtumissa on järjestetty tulkkaus, sillä siitä on ollut apua kommunikoinnissa. Sali-

mäki kertoi olevansa innokas oppimaan lisää kuurosokeiden jokapäiväisistä tilanteista ja arkielämästä.

Pienryhmässä ollut **Riikka Korpi-**nen on jo muuttanut talosta pois, mutta ajatteli silti tulla mukaan. Viittomakieli oli hänelle vielä uusi asia, mutta siitä huolimatta sormiaakkosten opettelu oli hänestä mielenkiintoista, sillä se auttaa kuurosokeiden kanssa kommunikointia. Siksi pienryhmä oli hänelle tärkeä. Korpi-sesta kuurosokeiden kohtaaminen oli hieman jännittävää, sillä heidän kulttuurinsa on osin vierasta.

Jari Hakurinen toivoi, että esimerkiksi pihajuhlia voisi olla enemmänkin. 6 vuotta Hervannan Validia-talossa asunut Hakurinen ei ole kokenut naapuruussuhteissa pahemmin ongelmia, mutta hän toivoi, että voisi kohdata kuurosokeita useamminkin. Hänestä olisi myös mukava saada enemmän tietoa kuurosokeista ja heidän elämästään. Näin myös ystävyys-suhteita voisi solmia helpommin. ■

Viisi kysymystä

Koonnut: Aatos Ahonen

1. Mikä seuraavista on suomalaisen metsän muinaisjumala: Ahti, Esko vai Tapio?
2. Kumpi on esiintynyt useammasa elokuvassa, Dracula vai Sherlock Holmes?
3. Missä Helsingin kaupunginosassa sijaitsee Alvar Aallon Helsingin koti?
4. Sitten hieman vaikeampi. Mikä on friktio?
5. Mistä kasvinosasta palsternakkamaustetta saadaan?

Vastaukset:

1. Tapio
2. Sherlock Holmes. (Dracula oli vampyyri ja Sherlock Holmes engl. salapoliisi)
3. Munkkiniemessä
4. Kitka
5. Juuresta ■

DBNSK Onnelassa

Pohjoismaiden kuurosokeiden järjestöjen puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat kokoontuivat Majatalo Onnelassa 10.-12.9.2010. Ryhmäkuvassa vasemmalta: Geir Jensen, pj Norja; Jorunn Elvebakk, vpj Norja; Ole Meindor, pj Tanska; Linda Eriksson, vpj Ruotsi; Friðjón Erlendsson, pj Islanti; Kirsten Malmbak, vpj Tanska; Seppo Jurvanen, pj Suomi; Ulla Kungas, vpj Suomi ja Pontus Degsell, pj Ruotsi. Lyhenteiden selitys: pj=puheenjohtaja, vpj=varapuheenjohtaja. Kuva: Suomen Kuurosokeat ry:n kokoelmat.

Teksti: Seppo Jurvanen ja Ulla Kungas

DBNSK on Pohjoismaissa toimivien kuurosokeiden järjestöjen hallitusten puheenjohtajien yhteistyöelin, joka kokoontuu vuosittain, sovittuun järjestykseen mukaan eri jäsenmaissa. Suomen vuoro oli järjestää kokous tänä syksynä. Kokoontuimme Majatalo Onnelassa

10.-12.9. Osallistujia oli yhteensä 28 mukaan lukien puheenjohtajat, varapuheenjohtajat, tulkit ja järjestöihmiset. Edellisen kerran DBNSK kokoontui Onnelassa kuusi vuotta sitten. Siitä oli kokouksessa muistona yhteisvalokuva. Tämän vuoden kokouksessa otetussa yhteisvalokuvassa oli mukana aika monta samaa henkilöä kuin vuonna 2004.

Ero oli siinä, että kummatkin Ruotsin edustajat olivat vaihtuneet, samoin Islannin edustaja oli uusi.

Kokous alkoi reippaasti esittelykierroksen jälkeen. Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin isäntämaan hallituksen puheenjohtaja **Seppo Jurvanen** ja sihteeriksi järjestöpäällikkö **Heikki Majava**.

Esityslistaan lisättiin kohta **Lex Grandian** muistaminen. Lex Grandia on ansiokkaasti toiminut kuurosokeiden hyväksi erilaisissa kansainvälisissä tehtävissä. Lex on ollut pitkään sairaana ja DBNSK halusi muistaa häntä lahjalla. Asia annettiin Tanskan järjestöjohtaja **Henrik H. Ottesenin** hoidettavaksi.

Edellinen DBNSK:n kokous oli Islannissa 4.-6.9.2009. Kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin muutoksitta. Entiseen tapaan kävimme läpi kuurosokeustyön kuulumisia eri Pohjoismaissa viimeisen vuoden aikana. Kaikilla muilla mailla on käynnissä olevia projekteja paitsi Islannilla. Kansainvälisiä hankkeita on meneillään muilla mailla paitsi Suomella ja Islannilla.

Seppo kertoi käynnistään Lederforumissa, jossa mukana oli myös Pohjoismaisen hyvinvointikeskuksen, NVC:n edustaja. Tavoitteena on saada kuurosokeiden yhdistysten hallituksilta oma edustaja

NVC:n hallitukseen. Suomi sai tehtäväkseen hoitaa asia loppuun saakka. Seppo kertoi kuulumisia myös kuurosokeiden kuntoutumis- ja kulttuuriviikolta Saksasta.

Toimintasuunnitelmaan 2010-2018 tarkennettiin Euroopan kuurosokeiden kuntoutumis- ja kulttuuriviikko Tanskassa 13.-19.8.2012 sekä Helen Keller ja konferenssi ja WFDB:n yleiskokous Japanissa 30.5-4.6.2013.

DBNSK:n esite ja kotisivut ovat vielä kesken. Norja ja Ruotsi tekevät niistä esityksen seuraavaan kokoukseen. Urheilu- ja kulttuuritoiminnan perustamista selvittävät Norja ja Suomi yhdessä.

Suomen muutosesitys DBNSK:n sääntöihin hyväksyttiin. Se tarkoittaa, että materiaalit lähetetään isäntämaalle 6 viikkoa ennen seuraavaa kokousta ja isäntämaa lähettää materiaalit osallistujille 4 viikkoa ennen kokousta.

DBNSK:n seuraava kokous pidetään Ruotsissa. Paikka on vielä avoin. Ajankohdaksi ehdotettiin alustavasti 21.-23.10.2011.

Vapaa-aikaa ei kokoukselta juuri jäänyt. Saunomiseen oli mahdollisuus perjantai- ja lauantai-iltana. Lauantaina oli myös päättäjaisillallinen, jonka aikana keskustelimme vilkkaasti. ■